

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi
Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis
Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio
Decalogi Duabus distincta partibus**

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitate, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

Caput Primum. Quid sit dominium, & qua ratione differat à possessione,
usufructu, &c. Vbi, an usus distinguatur à dominio in re ipso usu
consumptibili,

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

LIBER OCTAVVS.

IN DECALOGVM.

Ne furtum facias.

DISPOSITIO HVIVS LIBRI.

Vam multa, quam varia,
quam implicita mihi obvi-
am in hoc præcepto sunt?

Qua ratione ergo in brevem
summam illa meo more constringere,
& insuper nonnulla de novo, ut soleo,
superaddere valeam, nisi tu, omnium
lux animarum, splendor æternæ sapi-
entiae, meas tenebras divino igne de-
pellas, foveasque torpentem animum,
jam jam desperatione collabentem?

2. In quatuor tractatus librum
hunc, propter varietates rerum, distin-
guere oportet. Primus erit de domi-
nio, quod est fundamentum, unde
furtum prohibitum sit; nisi enim do-
minus esses tu rei tuæ, sanè non vere-
rer ego, illam mihi surripere. Secun-
dus de ipso furto, seu acceptione in-
iusta. Tertius de restitutionis obliga-
tione, quæ ex furto, seu iniusta acce-
ptione, vel detentione consequitur;
ubi ad complementum tractationis,
non erunt aliæ radices restitutionis o-
mittendæ, id est, ex re accepta, ex dam-
nificatione rerum temporalium, vel
famæ, vel honoris, ex contractu.
Quartus denique de circumstantiis
quibusdam restitutionis. Favcant Cæ-
lites, prosperè aspiret Deus.

TRACTATUS PRIMVS.

De Dominio.

CAPVT PRIMVM.

*Quid sit dominium, & qua ratione dif-
ferat à possessione, usufructu &c.*

Vbi.

*An usus distinguatur à dominio, in re, ipso
usu consumptibili?*

Dominium proprietatis est
jus, seu facultas de re aliqua
perfectè disponendi, nisi lex
obstat, vel conventio prohibeat. *a*
Prohibet enim lex aliquando, ut
quamvis aliquis dominium suæ rei
habeat, disponere de illa re non valeat.
Ita pupillus, licet habeat dominium
suarum rerum, prohibetur tamen à
lege, ne disponat de rebus suis, donec
in perfectam veniat ætatem. Ita debi-
tor, licet sit dominus rei datæ in pig-
nus creditori, illam tamen, ex tacita
saltem conventionione, non potest credi-
tor alienare, dum est in pignus. Ita
Religiosus Societatis Iesu, post vota bi-
ennij, dominus est suorum bonorum.

H h

fed

sed de ijs disponere, sine licentia superioris, non potest.

a Hanc definitionem late prosequuntur Iurisconsulti, ex Bartolo l. 17. ff. de acquirenda possessione. Dicast. l. 2. de just. & jur. tr. 1. d. 1. dub. 4. n. 129.

2. Dictum autem est (dominium proprietatis) quia est aliud dominium, quod appellatur jurisdictionis, quæ est potestas gubernandi subditos, præcipiendo, prohibendo, permitiendo, judicando, poenis vel præmijs afficiendo, protegendo, vindicando; estque duplex, Ecclesiastica & secularis. De hoc nos dominio jurisdictionis non agimus, nisi fortè aliqua sint obiter tangenda.

3. Cum autem eodem num. 1. dictum est (jus) intellige jus in re, quod sit plenum, & perfectissimum; non vero jus ad rem, de quibus passim Doctores, b

b l. Dicast. l. c. n. 32.

4. Distinguitur autem dominium, ab usufructu, & à mero usu: nam his non convenit, esse potestates liberas disponendi de re. Possessio enim nil est aliud, nisi facultas insistendi in re, quam quis possidet. Usufructus est potestas, seu jus utendi & fruendi. Merus usus est jus tantum utendi.

Potest v. g. quis uti hoc fundo, solum ad residendum, vel dormiendum in illo? Erit merus usufructuarius. Potest uti fundo, tum ad hoc, tum ad colligendos ejus fructus, illosque usurpandos, sed non ad ipsum fundum alienandum? Erit usufructuarius; at dominium comprehendit jus possi-

dendi, utendi, fruendi, & insuper addit jus alienandi &c.

5. Illud hic obiter nota, usufructum esse duplicis generis, id est, habentem usum facti, & usum juris. Vsum facti habet, qui solum utitur re: sic competit etiam brutis, quæ utuntur herbis & paleis. Vsum juris habet, qui & utitur, & potest ad suum beneplacitum uti re; nam propterea dicitur habere jus utendi; id quod competit hominibus. Religiosis vero hoc jus utendi competere solum ex dependentia voluntatis superioris, docet vera sententia, de qua mox redibit sermo c. seq. §. 5.

6. His positis; celebris est quaestio, an in ijs, quæ usu consumuntur, seu ut loquuntur Iurisperiti, quæ functionem recipiunt, separari possit usus à dominio? Si v. g. do tibi usum hujus panis, hujus vini, statimne do tibi absolutum & perfectum dominium illorum? Ita enim videtur; nam si do tibi vini usum, ergo potes illud bibere, ergo illud destruere, & consequenter de illo perfecte disponere; quod est, perfecte de illo dominium habere, quæ quidem consequentia fieri nequeunt in re usu non consumptibili. si enim tibi do usum, seu etiam usufructum fundi, licet possis uti fructibus, istdemque frui, non potes tamen ipsum fundum destruere, deque illo absolute disponere.

7. Respondeo. Hæc quaestio originem habuit ab ordine Minorum sancti Francisci, qui approbante Nicolao IV. licet reprobante deinde Ioanne XXII. sed iterum approbantibus Marti-

Martino V. & Paulo III. profitentur, non solum suos Religiosos particulares (in hoc enim conveniunt cum Religiosis particularibus aliarum religionum.) sed etiam suam communitatem, seu Monasteria, nullum habere dominium rerum, quæ ipsis donatæ sunt, si hæc res sint usu consumptibiles, si non, sed illud solum habere summum Pontificem, post Martinum V. nam ex Nicolao IV. harum rerum usu consumptibilium dominium habebant ipsi fideles dantes, donec consumerentur. Neque te conturbet horum Pontificum dissensio: siquidem etiam ij in diversa placita consensu abire, citra res fidei, & citra res ad statum universalem Ecclesiæ pertinentes, quando hæc decernunt, Pontifices.

c. Bell. li. 4. d. summo Pont. c. 3. & 5. lege c. à nob. 2. de excommunicatione, ubi se ut hominem privatum errare posse fateatur. p. Puta in Decretis morum, in approbatione bene vivendi, in Canonizatione Sanctorum, Bell. ibidem, & lib. 1. de beatitudine & Canonizatione Sanctorum. Rodriquez. t. 1. q. Reg. 1. ar. 4.

8. Respondeo nunc directè ad questionem, posse separari. Ratio autem separationis consistit in eo, quod qui habet dominium rei, potest illam quomocumque libere distringere, vendere, destruere, alteri donare, &c. At verò, qui ejus usum duntaxat habet, solum potest illa re uti, juxta voluntatem domini, seu dependentè à domino, ita ut etià dum panis v. g. est in manu Religiosi Franciscani, illum ad os admovente, posset Pontifex, sine injustitia contra religio-

nem, vel Religiosum Franciscanum, ab eo illum tollere; simile quid est in eo, qui invitatur ad convivium ab aliquo; dominus enim convivij semper est dominus ciborum, eosque sine injustitia, esto, cum magna inurbanitate, posset ab invitato nondum acceptante auferre, donec consumantur: postea enim, ex defectu materiæ jam destructæ, desinit dominium. Simile quid etiam est in alijs particularibus Religiosis aliarum religionum: nam propter votum paupertatis non possunt uti rebus pretio æstimabilibus, quamvis ipso usu consumptibilibus, nisi dependentè à voluntate sui superioris. Religiosi ergo alij in eo differunt à Franciscanis, quod aliarum Religionum Communitas, seu Monasteria habent perfectum dominium suarum rerum à Fidelibus donatarum, si hæc res sint usu consumptibiles, si non; at Franciscana id non habet, quia suarum omnium rerum Pontifex dominium retinet. Unde fit, ut Religiosi aliarum Religionum utantur prædictis rebus dependentè immediate à suo Superiore, qui est legitimus administrator bonorum Religionis, at Franciscana dependentè immediate à Pontifice, qui est Dominus bonorum Religionis Franciscanæ.

e. Sor. in 4. de just. q. 1. ar. 1. Valent. qu. 10. p. 1. Mol. tr. 2. de b. sua. 1. 2. d. 28. sec. Less. l. 2. c. 3. dub. 8. Sanchez. l. 7. summae. 18. no. 5. innumeros referens contra Sylv. v. Dominium, q. 2. Arag. q. 62. de Domin. Cast. 2. 2. qu. 78. art. 1.

9. Ex dictis fit Primò, quod Religiosus particularis in rebus unico actu consum-

H h 2

consumptibilibus, quorum usus ipsi negandum, aliquid tandem diminui à superiore conceditur, non acquirat de pretio, ex tanta potestate illam dominium, seu proprietatem: cum e-

nim usus à dominio separabilis sit, non sequitur, dari utrumque, si usus detur. Scio, multos doctores d. contrarium docere. Sed ego assentiri non possum, quia claram video separabilitatem, quam numero præcedente explicui.

d. Caram. in Reg. S. Ben. nu. 871. citans Cenedum, Petrum de Arag. Turrecrematam, Sylu. D. Antonin. Sarmientum, item Bassius in floribus pag. 256. nostram vocans probabiliorē, licet contrariam probabilem.

Corollarium pro Religiosis circa acceptionem rerum.

10. Ex iisdem dictis fit secundò, ut quando Religiosus particularis accipiat à saculari aliquid ad merum usum, v. g. gallinam ad comedendum, minoris ea valeat, quam si acciperet absolute; vel quàm ex se valeat, si absolute vendenda sit. Ratio est jam dicta, quia merus usus facti, cum semper supponat, in domino remanere perfectum dominium, multum diminuit de pretio, cum possit à domino semper repeti. Fac, te vendere gallinam Petro, sic; vendo tibi hanc gallinam, ea conditione, ut etiam, quando erit à te occisa, quando jam cocta, quando ad mensam apposita, quando in manu tua illam ad os admovente, ego illam possim repetere; nonne Petrus propter hanc conditionem volet pretium gallinæ diminui? Et licet sciret, te nunquam repetiturum, tamen non est

11. Hinc colligi posse videtur, quando aliquid ex rebus unico actu consumptibilibus datur Religioso, maiorem quantitatem rei requiri ad peccatum mortale, quàm si detur absolute, quia res data ad solum usum, minus valet, cum possit à domino statim repeti. Puto tamen, quando adest certitudo moralis, quod res nunquam sit repetenda, præsertim in his rebus ipso usu consumptibilibus, de quibus postea nihil remanet, ad quod possit dominus jus habere; puto, inquam, tam exiguam esse pretij diminutionem, ut moraliter iudicetur, nihil diminui; quando enim adest tanta certitudo, physica illa, ut ita loquar, potestas se habet, ac si non esset, atque adeo non potest in morali æstimatione aliquid de pretio deducere.

12. Illam considerationem puto probabiliorē ac tutiorem: nam gallina, v. g. pluris valet viva, quàm mortua, pluris integra, quàm in partes confecta: dulciare item integrum pluris æstimatur, quàm incisum in frustula; & sic de similibus: Poterit ergo Religiosus significare saculari, ut is rem comestibilem dividat; nam sic ipse Religiosus recipiet minus, quàm si reciperet integram, adeoque facilius poterit, si superioris venia careat, gravitatem materiæ evitare. De qua vide inferius tract. 2. cap. 4. ut etiam de Religioso invitato ad convivium, vide mox cap. 2. §. 5. n. 9.